

Fast fashion- ett plastigt problem

Billiga kläder lockar och problematiken syns inte på kartan. Men tänker du någonsin på att din syntettröjas tyg tillverkades i Bangladesh, och att garnet är spunnet i Kina? Kanske har du tänkt på de plastpartiklar som åker ut i sjöarna när du tvättar. Det är kanske först när du inser att hälften av all tillverkad plast tillverkats under de senaste 15 åren som du tänker till. 2016 producerades 65 miljoner ton plast till textilfibrer, detta motsvarar 20% av hela plastproduktionen samma år. Är din nya syntettröja verkligen värd priset du betalar, även om den bara kostar 50kr?

Ganges, hinduismens heligaste flod. Floden fick sitt namn från gudinnan Ganga Ji och dyrkas idag av miljontals människor. Med vatten som renar dig från synder och tilldelar frälsning och gemenskap med Gud representerar floden lycka och hopp. Men en resa längs Ganges är numera ekvivalent med 2506 km av plastavfall och föroreningar, och floden är känd som "floden av plast". Vad beror detta på? Hur kommer det sig att vi låter oss förstöra planetens vackraste tillgångar?

Multinationella företag - problematiken i dagdrömmen

Multinationella företag är företag som etablerats och utför sin produktion i utvecklingsländer, men har sina huvudkontor inom nationen. Problematiken uppstår när utvecklingsländerna tvingas sänka sina miljö- och arbetsvillkor för att konkurrera om företagsjättarnas etablering inom gränserna. Plastavfall dumpas i floder som sedan mynnar ut i världshaven. Enligt National Geographic ska den obebodda ön Henderson Island fått upp plastavfall gjorda i alla olika världsdelar. En majoritet av allt marint skräp kommer från 10 stora floder och de sänkta miljövillkoren påverkar därför hela världen. Utvecklingsländerna blir totalt beroende av företagens samarbete och världen drabbas av barnslaveri, inhumana arbetsvillkor och såklart en överdriven mängd av plastavfall i naturen. Företagen är beroende av våra lokala konsumtionsmönster och ju mer vi konsumerar desto lägre går miljövillkoren.

Lindex kampanj om återvunna klädesmaterial. Foto: Linnea Danell

Ett klart exempel på en sådan verksamhet är Bålsta Centrums egna Lindex, där bland annat Evelina Lähteenmäki har jobbat länge.

-Jag skulle estimerar att ungefär 90% av de polyesterkläder vi säljer är återvunna och kunderna har även chansen att lämna in deras gamla Lindex-kläder som vi sedan skickar till myrorna. Även de kläder som inte går att sälja i butik skickas till Second Hand, menar Evelina.

Ekonomiskt - Nej!

Orsaken till att företag bestämmer sig för etablering i utvecklingsländer är för att det är billigare. Högre miljökrav kräver mer pengar, pengar som företagen inte är redo att ge ut. Sanningen är att det inte är så ekonomiskt som det verkar. Enligt WWF (2019) kommer den globala effekten från plastproduktionen kosta oss 32 000 miljarder kronor under dess livscykel. Detta är hela Indiens BNP. Plastproduktionen bekostar inte heller bara oss, utan även vår natur faller offer. 35 % av havens mikroplaster kommer från klädindustrin vilket årligen motsvarar 190 000 ton plast (Niinimäki, K., Peters, G., Dahlbo, H. *The environmental price of fast fashion*). För att sätta perspektiv på det hela menar Röda Korset att mikroplastavfallen från syntetkläder motsvarar 50 miljarder plastflaskor om året. Greta Baardsen, butiksföreståndare för Röda Korset i Bålsta, jobbar därför tillsammans med organisationen för att motverka miljöpåverkan.

-Det mesta vi säljer är kläder, men allt går ju inte att sälja. Resterna återvinns som bland annat isoleringsmaterial, säger Greta.

Svenska Röda Korset i Håbo kommun. Foto: Linnea Danell

Enligt Sandra Toivoi på Håll Sverige Rent tar plastnedbrytning runt 1000 år. Under denna tid kommer din familj gått genom 33 generationer. Mikropartiklar, som är runt 5 millimeter, tas ej upp av reningsverken på grund av deras storlek. Partiklarna tas upp av fiskar, som vi mer är gärna lägger på tallriken. Mikroplasten tränger sig in i ekosystemet näst intill osynligt, men konsekvenserna blir stora. Enligt National Geographic estimeras över 700 arter påverkas negativt av plasten i naturen. Runt 100 marina arter äter mikroplaster dagligen, vilket minimerar matlusten som sedan leder till svält, menar National Geographic. Organisationen har sett förändring i reproduktionssystemet hos sköldpaddor, valar och sälar, och cell- och leverskador förekommer alltmer frekvent. Än vet vi inte vad mikroplasten gör med människan, men är det värt risken?

En 6 kilos tvätt av akrylkläder släpper i genomsnitt 700 000 mikropartiklar, en tvätt av polyester ungefär 500 000. Äldre kläder släpper emellertid i mindre utsträckning. Dock menar en rapport från Ellen MacArthur Foundation, en välgörenhetsorganisation som kämpar för att eliminera avfall, att vi inte tar vara på denna fördel. Enligt rapporten är 63% av materialet som används till textil nyproducerad plast, och endast 3% är återvunnet material. Organisationen menar på att detta är ohållbart, och att en förändring krävs.

Hållbar konsumtion - lösningar

Det är uppenbart att plastavfallen ger stora konsekvenser, men inget görs åt det. För att kunna uppnå FN:s globala mål 12 (hållbar konsumtion och produktion) samt mål 13 (marina miljöer) måste vi agera. Vi måste förhindra att avfall överhuvudtaget hamnar i haven, så här kommer några uppmaningar:

- Köp kläder av naturmaterial i stället för akryl eller polyester. På detta sätt kommer du inte bidra till att dina kläder släpper mikroplastpartiklar när de tvättas.
- Lägg de syntetkläder du har hemma i en speciell tvättpåse när du tvättar dem. Detta gör så plastpartiklarna stannar i påsen, vilket gör att du inte bidrar till samma mängd utsläpp. Dammsug eller torka sedan bort resterande släpp i tvättmaskinen, och släng sedan detta i respektive återvinning.
- Tvätta mer sällan, ofta räcker det att vädra eller hänga upp kläder. När du väl tvättar, fyll upp maskinen. Använd inget sköljmedel för att motverka fibersläpp.
- Köp begagnat eller byt på klädbytdagar. Då återanvänds dina kläder och din tvätt släpper färre fibrer. I Sverige köper vi ungefär 1,8 nya klädesplagg per månad, detta är inte hållbart.

Tänk över vad du köper och tänk på om du verkligen behöver det. För att uppnå målen innan 2030 behöver vi göra skillnad idag. Genom att följa dessa uppmaningar kan du göra världen till en bättre plats, och förhindra en massutrotning. Dinosaurierna hade en asteroid att skylla på, vilken är vår ursäkt?

Text och bild: Linnea Danell, 16 år, Fridegårdsgymnasiet, Sverige

Källhänvisning:

Plast. Naturvårdsverket. (hämtat 16/11-2021)
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/plast/>

Skräp i havet. Håll Sverige Rent. (hämtad 16/11-2021)
[hsr.se/skrap-i-havet](https://www.hsr.se/skrap-i-havet)

Plagg som sprider mikroplast i haven. Naturskyddsföreningen. (hämtad 16/11-2021)
<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/plagg-som-sprider-mikroplast-i-havet/>

The environmental price of fast fashion. Niinimäki, K., Peters, G., Dahlbo, H. et al. Nat Rev Earth Environ 1. (Publicerad 7/4-2020)

Plastic Pollution Woven Fast Fashion Culture. New Security Beat. (Hämtad 26/11-2021)
<https://www.newsecuritybeat.org/2020/07/plastic-pollution-woven-fast-fashion-culture-2/>

Plastic Pollution. National Geographic. (Hämtad 3/12-2021)
<https://www.nationalgeographic.com/environment/article/plastic-pollution>

Kritik Mot Globalisering Och De Transnationella Företagen. SO-rummet. (Hämtad 26/11-2021)
<https://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/kritik-mot-globaliseringen-och-de-transnationella-foretagen#>

Planet Plast. Sveriges Television. (Hämtad 3/12-2021)
<https://www.svtplay.se/planet-plast-med-line>

Mikroplast. Livsmedelsverket. (Hämtad 26/11-2021)
<https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/oonskade-amnen/mikroplast>

How To Build A Circular Economy. Ellen MacArthur Foundation. (Hämtad 26/11-2021)
<https://ellenmacarthurfoundation.org/>

Globala Målen. UNDP. (Hämtad 26/11-2021)
globalamalen.se

Kostnaderna För Plastskräpet Ökar Lavinartat I Världen. Världsnaturfonden. (Hämtad 26/11-2021)
<https://www.wwf.se/pressmeddelande/kostnaderna-for-plastskrapet-okar-lavinartat-i-varlden-4058622/>

Lång Plast. Nationalencyklopedin. (Hämtad 26/11-2021)
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/plast>

Second Hand Bidrar Till En Hållbarhet. Röda Korset. (Hämtad 26/11-2021)
<https://www.rodakorset.se/vad-vi-gor/second-hand/second-hand-bidrar-till-en-hallbarhet/>

Textilmarta Tips Och Råd Till Konsumenter. Naturvårdsverket. (Hämtad 3/12-2021)
<https://www.naturvardsverket.se/contentassets/3622854bb28d4a09963f7153f2e3e669/textilmarta-tips-och-rad-till-konsumenter.pdf>